

Allvarlig kritik mot Socialnämnden i Markaryds kommun för dröjsmål med att överlämna ett överklagande av ett beslut om omprövning av vård enligt LVU till förvaltningsrätten

Beslutet i korthet: Ett barn vårdades med stöd av 3 § LVU. Socialnämnden i Markaryd omprövade vården enligt dåvarande 13 § tredje stycket LVU och beslutade bl.a. att vården skulle fortsätta. Barnets vårdnadshavare överklagade beslutet. I stället för att överlämna överklagandet till förvaltningsrätten inledde nämnden en utredning av om vården skulle upphöra. Därefter beslutade nämnden om fortsatt vård. När vårdnadshavaren överklagade även det senare beslutet överlämnades båda överklagandena till förvaltningsrätten. Det medförde att det dröjde mer än tre månader innan förvaltningsrätten fick möjlighet att pröva det första överklagandet, vilket enligt domstolen i viss mån kunde anses ha påverkat utgången i målet.

Bestämmelsen om möjlighet att överklaga ett beslut om vård med stöd av 3 § LVU är en grundläggande bestämmelse i LVU. Nämnden skulle, efter prövning av om överklagandet kommit in i rätt tid, utan dröjsmål ha överlämnat överklagandet till förvaltningsrätten. Nämnden får allvarlig kritik för sin bristfälliga handläggning.

Bakgrund

Den 21 december 2011 förordnade Förvaltningsrätten i Växjö att AA (född 1996) skulle beredas vård med stöd av 1 och 3 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Den 13 juni 2012 omprövade Socialnämnden i Markaryds kommun vården enligt 13 § tredje stycket LVU (i dess dåvarande lydelse) och beslutade dels att vården enligt 3 § LVU skulle fortsätta, dels att AA skulle omplaceras från det HVB-hem där han var placerad till ett familjehem.

AA:s vårdnadshavare BB överklagade besluten den 27 juni 2012. Socialnämnden inledde då en utredning om vårdens upphörande. Den 19 september 2012 beslutade socialnämnden om fortsatt vård. Även detta beslut överklagades av vårdnadshavaren. Den 17 oktober 2012 överlämnades överklagandena till Förvaltningsrätten i Växjö som meddelade dom den 6 november 2012. I domen anförde förvaltningsrätten, såvitt avsåg beslutet att omplacera AA till ett familjehem, bl.a. följande. ”Förvaltningsrätten vill dock särskilt understryka att det är mycket anmärkningsvärt att nämnden dröjt med att överlämna överklagandet till

förvaltningsrätten, i synnerhet som tidsutdräkten i viss mån kan anses ha påverkat utgången i målet.”

Anmälan

Advokaten CC framförde, i egenskap av ombud för BB, i en anmälan klagomål mot nämndens handläggning av ärendet. Klagomålen avsåg främst att nämnden underlåtit att överlämna överklagandet till förvaltningsrätten. Hon anförde bl.a. att BB på grund av dröjsmålet betogs möjligheten att få en domstolsprövning inom rimlig tid och att dröjsmålet inverkade på målets utgång.

BB framförde i en separat skrivelse till JO klagomål mot socialnämndens bemötande av och bristande information till henne under ärendets handläggning. Hon anförde i huvudsak att beslut i ärendet har fattats utan att hon som vårdnadshavare fått vara delaktig.

Utredning

Ärendet remitterades till Socialnämnden i Markaryds kommun. Nämndens arbetsutskott anförde i ett remissvar i huvudsak följande.

Planeringen var redan från början att AA efter en kortare tids placering på institution skulle flyttas till ett familjehem. Planeringen var också att AA under placeringstiden på institutionen skulle genomgå en utredning av sin beteendeproblematik vilken också genomfördes. Denna planering diskuterades första gången vid möte med AA:s mamma BB den 21 mars 2012.

Den utredning som genomfördes visade att AA har en uppförandestörning samt depression. [...]

Vid mötet uttalade psykiatrikern som anlätades av HVB att det bästa för AA vore att stanna på HVB. Denna uppfattning delades av AA:s mamma [...] Socialnämndens uppfattning var och är att AA behöver en långvarig placering som är så familjeliknande som möjligt. Allt för att ge honom en miljö med trygga vuxna personer som är tillgängliga för honom och kan ge honom social och känslomässig vägledning.

Det är alltid olyckligt när en expert som endast träffat ungdomen vid några tillfällen uttalar sig tvärsäkert om den vidare vården. Trovärdigheten blir inte så hög när denne expert är knuten till en institution som är ekonomiskt beroende av socialnämndens placering. När socialnämnden gör sin bedömning grundar den sig på en långvarig kontakt med familjen och att socialnämnden har kännedom om ungdomens hela situation.

Efter en omprövning av LVU-vården fattar socialnämndens arbetsutskott 2012-06-13 beslut om fortsatt vård enligt LVU samt omplacering till ett familjehem. 2012-06-27 inkom en överklagan av socialnämndens beslut och BB begärde att vården skulle upphöra men att placeringen på institutionen skulle fortsätta.

Socialnämnden gjorde här ett handläggningsfel och behandlade ärendet som om det vore ett § 2 LVU-ärende varvid en utredning inleddes. Syftet var att göra en mer ingående utredning avseende AA:s behov av vård med anledning av hans mammas begäran om vårdens upphörande.

Det är beklagligt att handläggningsfelet medförde att överklagandeprocessen fördröjdes men socialnämndens uppfattning är att AA inte tagit skada av detta då han idag har en fungerande vård. Socialnämndens, familjehemmets och behandlarnas uppfattning är att AA idag mår bättre. [...]

BB skriver i sin anmälan till JO att hon ej fått vara med på möte med skola och BUP. Vid ett första möte på BUP var det AA:s önskan att hans mamma inte skulle vara med. AA är 16 år och har rätt att delta i möte med socialtjänst och sjukvård utan att vårdnadshavare är närvarande. Vid ett planerat möte på BUP i januari 2013 ska BB vara med då AA nu godkänner detta. När det gäller AA:s skolgång har BB fått all information av handläggaren och BB har också deltagit i möte med skolan.

BB har också framfört synpunkter på att hon inte fått information. Socialnämnden delar inte denna uppfattning då BB löpande har fått information om AA:s vård. Socialnämndens uppfattning är att BB vill bestämma över vården men då AA är föremål för vård enligt LVU är det socialnämnden som har det yttersta ansvaret över vården och även måste ta hänsyn till AA:s vilja som ibland har varit att utesluta mammans deltagande i vården.

BB skriver att AA:s vårdplan inte upprättats i samråd med henne eller AA. Socialnämndens uppfattning är att detta inte stämmer då handläggaren gjort ett förslag till vårdplan som hon gått igenom tillsammans med AA och hans mamma som då kunnat framföra synpunkter och förslag på förändringar. AA och hans mamma har godkänt vårdplanen genom att skriva under den.

Socialnämndens bedömning är att det handläggningsfel som gjorts är beklagligt ur ett rättssäkerhetsperspektiv men att det ej medfört några negativa konsekvenser för AA och hans vård. AA får idag den vård han behöver genom placering i ett familjehem med trygga och stabila vuxna som kan ge honom social och känslomässig vägledning.

BB har under ärendets gång fått information och varit delaktig i AA:s vård och planering. Socialnämndens handläggare har idag en tät kontakt med BB där hon får information muntligt och skriftligt om AA:s aktuella situation och hans vård.

CC och BB kommenterade remissvaret.

Bedömning

Av 13 § LVU framgår att om den unge har beretts vård med stöd av 3 § LVU ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning. Nämndens omprövning av vården ska föranleda ett formellt beslut och beslutet kan överklagas till förvaltningsdomstol.

I förvaltningslagen (1986:223), FL, finns bestämmelser om hur beslut överklagas. Ett överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Beslutsmyndigheten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid och om så har skett ska myndigheten, enligt 25 § FL, överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till den högre instansen. I FL anges inte inom vilken tid beslutsmyndigheten ska överlämna ett överklagande till den överprövande instansen. Det ligger i sakens natur att överlämnandet måste ske utan dröjsmål. JO har vid flera tillfällen uttalat att tiden som regel inte bör överstiga en vecka (se bl.a. JO 1995/96 s. 314).

BB:s överklagande inkom till förvaltningen den 27 juni 2012. I stället för att överlämna överklagandet till förvaltningsrätten inledde nämnden en utredning av om vården skulle upphöra. Utredningen avslutades den 31 augusti 2012 och beslut om fortsatt vård meddelades av nämnden den 19 september 2012. När BB

överklagade det senare beslutet överlämnades båda överklagandena till förvaltningsrätten. Detta skedde den 17 oktober 2012.

Nämndens hantering av överklagandet medförde att det dröjde innan förvaltningsrätten fick möjlighet att pröva överklagandet. Jag vill framhålla att det ur rättsäkerhetssynpunkt är viktigt att ett överklagande handläggs på korrekt sätt. Särskilt angeläget är det att ett överklagande av beslut som avser tvång mot den enskilde utan dröjsmål överlämnas till domstolen. Förvaltningsrätten i Växjö uttalade i domen den 6 november 2012 att just tidsutdräkten i viss mån kunde anses ha påverkat utgången i det där aktuella målet. Om utgången av målet kunde ha blivit en annan om förvaltningsrätten fått in överklagandet tidigare har nämndens felaktiga handläggning medfört allvarlig skada.

Orsaken till den bristfälliga handläggningen av överklagandet synes vara att nämnden "av misstag" behandlade ärendet som om AA vårdades med stöd av 2 § LVU, dvs. att vården hade föranletts på grund av brister i den unges hem. När det gäller vård enligt 2 § LVU ska nämnden enligt 13 § första stycket LVU (i dess nuvarande lydelse) minst en gång var sjätte månad överväga behovet av fortsatt vård men nämndens ställningstagande i ett sådant fall kan, till skillnad från en s.k. omprövning av vård som ges med stöd av 3 § LVU, inte överklagas. Bestämmelsen om möjlighet att överklaga ett beslut om fortsatt vård med stöd av 3 § LVU är en grundläggande bestämmelse i LVU och jag vill uttrycka viss förvåning över att nämnden beskrivit det inträffade som ett misstag och att ett sådant misstag över huvud taget har kunnat inträffa.

Om AA hade vårdats med stöd av 2 § LVU hade, som nyss nämnts, nämndens övervägande av vården inte kunnat prövas av förvaltningsrätten. Det ankommer dock inte på beslutsmyndigheten att ta ställning till om ett beslut går att överklaga utan det är en fråga som domstolen ska avgöra. Nämnden skulle därför ha vidarebefordrat överklagandet till förvaltningsrätten även om det överklagade beslutet enligt nämndens mening inte var överklagbart. Handläggningen hade således inte varit felfri ens om nämnden hade haft rätt i sitt antagande, att överklagandet avsåg ett övervägande av vård enligt 2 § LVU.

Det finns skäl att se allvarligt på nämndens bristfälliga handläggning av BB:s överklagande. Jag förutsätter att nämnden ser över sina rutiner när det gäller handläggningen av överklaganden.

I anmälan har även förts fram klagomål mot vårdens utformning och nämndens bristande samarbete med barnets vårdnadshavare. Utgångspunkten är att det är socialnämnden som bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var den unge ska vistas under vårdtiden. Den omständigheten att nämnden har tagit över ansvaret för vården av den unge får emellertid inte leda till att föräldrarna fräntas allt inflytande. Nämnden har en skyldighet att låta vårdnadshavarna vara delaktiga i frågor rörande vården av den unge. Även om det är nämnden som beslutar om vårdplanens innehåll är det viktigt att involvera den unge och vårdnadshavarna så

långt det är möjligt i vårdplaneringen. Hur samarbetet ska gå till får avgöras i varje enskilt fall beroende på vårdnadshavarnas och den unges vilja och förmåga. Utredningen visar dock inte att nämnden brustit i detta avseende gentemot BB.

Vad som i övrigt framförts om nämndens handläggning och bedömningar föranleder inget särskilt uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som innefattas i det ovan anförda.

Jag finner vidare skäl att översända en kopia av beslutet till Inspektionen för vård och omsorg, som har tillsyn över bl.a. socialtjänsten.